

Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi Sayı: 7/4 2018 s. 2813-2832, TÜRKİYE

Araştırma Makalesi

GELENEKSEL GİYSİLERDE VE TARİHÎ YAPILARDA SÜSLEME MOTİFLERİ: ESKİŞEHİR ÖRNEĞİ*

Hicran Hanım HALAÇ**

Handan BARAN***

Geliş Tarihi: Temmuz, 2018

Kabul Tarihi: Aralık, 2018

Öz

Günümüzde mimari ve moda tasarımı alanları birbirlerinin esin kaynağı olmaya devam etmektedir. Bunun yanında geçmişteki tarihî yapılar ve geleneksel giysiler arasında da bu etkileşimin olduğu açıktır. Bu çalışmada geçmişten günümüze birbirinden etkilenen geleneksel giyim ve tarihî yapı alanlarındaki süsleme ve motif çeşitliliği, yapılan alan araştırmaları ve tarama çalışmalarlarıyla ortaya koyulmaya çalışılmıştır. Çalışma Eskişehir’de bulunan random sistemiyle seçilmiş 9 tarihî yapı ve 8 adet geleneksel giysi parçası süslemesi ile sınırlıdır.

Çalışma sonunda, Eskişehir ili geleneksel giyim ve tarihî yapılarında süsleme ve motiflerinde benzer motiflere rastlanmış, aynı zamanda geçmiş yaşamın izlerini taşıyan bu motifler kullanıldığı dönemin yaşayış biçimini, gelenek ve göreneklerini, sosyoekonomik düzeyini, inanç ve inanışlarını bir sembol diliyle açıklar niteliktedir.

Kullanılan motif ve desenlerde genel olarak inançlarla ilgili semboller işlenerek, bereket, nazardan korunma, aile hayatı, üreme ve çoğalma anlamları üzerinde durulmuş olup, geleneksel giysiler ve tarihî yapı desen ve motifleri arasında benzerlik vardır denilebilir.

Anahtar Sözcükler: Eskişehir, geleneksel giyim, kültürel miras, motif, tarihî yapılar.

DECORATING MOTIFS IN TRADITIONAL DRESSES AND HISTORICAL BUILDINGS: ESKİŞEHİR EXAMPLE

Abstract

Today, architectural and fashion design continue to inspire each other. In this study, we tried to reveal the variety of ornaments and motifs in traditional clothing and historical building areas, field studies and screening studies have been tried to put forward. The study is limited to 9 historical buildings selected by the random system in Eskişehir and 8 ornamental pieces of traditional clothing.

* Bu Çalışma 19-21 Nisan 2018 tarihinde Mersin Erdemli ilçesi’nde düzenlenen, Uluslararası Erdemli Sempozyumunda bildiri olarak sunulmuştur.

** Doç. Dr.; Eskişehir Teknik Üniversitesi, Mimarlık ve Tasarım Fakültesi, Mimarlık Bölümü/Restorasyon ABD, hhhalac@eskisehir.edu.tr.

*** Öğr. Gör.; Eskişehir Teknik Üniversitesi, Mimarlık ve Tasarım Fakültesi, Moda ve Tekstil Tasarımı Bölümü, handanbaran@eskisehir.edu.tr.

It is emphasized that motifs and ornaments are symbolic language when traditional works and historical works are examined.. The transfer and protection of working cultural values from generation to generation is also important in terms of vaccinating cultural consciousness among designers.

At the end of the study, Eskişehir province reveals the way of life, traditions and customs, socio-economic level, beliefs and in which these motifs, which are found in similar patterns in ornaments and motifs in traditional clothing and historical structures, bear the traces of past life at the same time.

Keyword: Cultural heritage, Eskişehir, historical buildings, motifs, traditional dress.

1. Giriş

Geçmiş yıllardan bu yana tüm sanat dalları arasında yoğun bir etkileşim bulunmaktadır. Bu etkileşim geleneksel giyim ve tarihî yapı tasarımlarında da görülmektedir. Günümüzde mimari yapı ve süslemelerinden de esinlenerek moda ve tekstil tasarımları yapılmaktadır.

Alexander McQueen, Vivienne Westwood, Comme des Garçons, Yohji Yamamoto gibi pek çok tasarımcı moda ve mimariden esinlenerek oluşturdukları çalışmaları sergilerler. Bu tasarımlar ve fikirler ışığında yeni fikirler üretilmekte, tasarımlara farklı bir boyut kazandırılmaktadır.

Moda ve mimari, iki farklı tasarım alanı gibi gözükse de yakından incelendiğinde, geçmişten günümüze kadar süregelen birçok ortak noktaya sahip oldukları görülmektedir. İki alanında ortak çıkış noktası insan bedenidir. Koruma ve barındırma işlevlerinin yanı sıra bu alanlar kimi zaman kişisel, siyasi veya kültürel kimliği sergilemek için bir araç olmuştur (Seivewright, 2013, s. 62).

(Koca E. ve Koç F, 2012, s. 66) bahsedildiği gibi ‘Moda sosyologlarının birçoğu, yarattığı görsel etkinin giysinin en önemli yönü olduğu ve moda, görünümü ile bir imaj yarattığı için görsel sanatların bir formu olarak görülmesi gerektiğini vurgulamaktadır.’ tezinden yola çıkılarak mimarinin; modanın görsel iletişim ve dikkat çekme özelliklerinden yararlanarak proje ve tasarımlarını sunuşu açısından farklı bakış açıları kazanmaktadır.

Sözsüz anlatım dilleri arasında yer alan moda ve mimari sosyal, kültürel, ekonomik ve tarihi faktörlerden etkilenecek yaratıcılık çevresinde şekillenir. Özellikle desen, form ve süsleme açısından gerçekleşen etkileşimi tarih boyunca görmek mümkündür. Her iki disiplinde de insan ölçüleri esas alınarak, kullanılan malzemeye geometrik kapsamda boyut kazandırılmaktadır. Sanatsal alanda da faaliyet gösteren

moda tasarımı ve mimariyi, bedenine üzerine kurgulanmış strüktürel yapılar oluşturmaktadır (Çetin vd, 2014, s. 98).

“Aynı zamanda geçmiş yıllarda, giyim süslemeciliği ve işlemlerinde de tarihî yapı öğelerin esintilerinden bahsetmek mümkündür. Tarihî yapılardaki kalem işi, çini, ahşap, bezeme vb. işlerde kullanılan motif ve desenlere, giysilerdeki dokuma örneklerinde veya işlemlerde rastlamak mümkündür.” İnsanoğlu yaradılışı gereği kendini ifade etme arzusunu ilkçağlardan bu yana sürdürmüştür. “Sanatın henüz var olmadığı dönemlerde ilk insanların yapmış olduğu mağara resimleri ve yazıları incelendiğinde geçmişten günümüze kuşaklar arası bir iletişim aracı olarak sembol ve işaretler kullanılmıştır.” Yaşama biçimi, inanışları, ekonomik düzeyi, sosyal statüsü gibi pek çok bilgiyi geçmiş yıllarda duvarlara kazınan yazı ve sembollerden öğrendiğimiz gibi, günümüzde de, geleneksel giysilerin ve tarihî yapıların süsleme özellikleri bizlere dönemin özelliklerini, inanç ve inanışları ile ilgili gerekli bilgileri vermektedir.

İnsanın süslemeye olan ihtiyacı, neredeyse korunmaya duyduğu gereksinim kadar eskidir. İlk yapılan mimari örneklerinde bile süslemeler mevcuttur. Ancak bu anlamda kullanılan süsleme, binayı estetik anlamda güzelleştiren unsurlar değildir. Bu süslemeler, binanın kendisiyle ilişkili ve sembolik değere sahiptir. Bu süslemelerin amacı, binanın formunu da belirleyen ana fikrini, strüktürel olmayan diğer kısımlarında da yansıtabilmektedir. Yunan tapınakları üzerinde kabartma ve heykelleri süslemelerin amacı belli bir hikâyeyi anlatmak, mabedi tapınılan Tanrıçanın simgesi yapmak ve tapınağın inşa dönemindeki öyküsünü anlatmaktır. Bu motifler, yapının strüktürel öğelerinin anlatımından aciz olduğu şeyleri anlatmaktadır. Yapının kolon ve kirişleri gibi bu motifler de binanın bir parçasıdır (Dianat, 2015, s. 119-120).

13. Yüzyılda, fazla soyutlama yoluna gidilmeden, yapılardan giysilere direkt olarak aktarılan detaylar, günümüzün "Mimari Moda" kavramının temelini oluşturuyor. Romada, Antik Yunanda Dor ve İyon giysileri açıkça mimari yapılara benzetilerek tasarlanmıştır. İnsan bedeni bir kolon gibi ele alınmış ve mimari düzenlerde görülen tasarım anlayışı bu giysilerin tasarımında da kullanılmıştır. Yunan'da kolonlarda kullanılan oluklu alanlar, aynı dönemin en popüler giysisi olan 'chiton'un drape katlarına ve silindirik formuna referans olmuştur. Eski Yunan'da kıyafet ve mimarinin insan figürü oranlarıyla bir harmoni içinde tasarlandığını görmekteyiz (Bayram, ve Güldür, 2016, s. 61).

“Motifler gelişip belirli üsluplarda o milletin sanat simgesi ve temsilcisi olmuştur. Ayrıca Türk milleti doğanın güzelliğini en iyi şekilde kullanarak gerçek bir sanatçı olarak doğayı aynen taklit etme yerine onu üsluplandırarak uygulamışlardır. Tarihî gelişim içinde farklı

kültürdeki sanatçıların birbirinden etkilenip, binlerce çeşidini ürettikleri motifler süsleme sanatının temel unsurları olmuşlardır. İslamiyet'in canlı figür yasağıyla Türk sanatçıları süsleme unsuru olarak kullandıkları motiflerin bitkisel olmasına dikkat etmişler ve zamanla ortaya çıkan motifler daha çok stilize olmuşlardır" (Koparan, 2004, s. 35-41).

16. yy ortalarından itibaren Türk sanatının en büyük başarısı olan natüralist üsluptaki çiçekler her sanat dalında uygulama alanı bulmuştur. Türk kumaşlarında birbirinden güzel ve çeşitli çiçek kompozisyonları bilhassa oval madalyon ve şemalar içinde kullanılmıştır. Üçlü yuvarlaklar içine yerleştirilen ikinci yuvarlakla oluşan dekoratif motif, yuvarlak madalyon, ay-yıldız, tavus tüyü, ender olarak hayvan figürleri 16. Yy kumaş desenlerinin süsleme repertuarını oluşturur (Gürsu, 1988, s. 45).

Kumaş dokuma sanatı, deseni yaratan nakkaşların ve o deseni dokuyan dokuma ustalarının uyumlu çalışmalarından oluşan kompleks bir sanat koludur. Ustalıkla çizilen desenlerin uygulanması, ancak usta dokumacılar sayesinde gerçekleştirilir. Osmanlı imparatorluğunda sanat erbabının iyi örgütlenmesi sayesinde usta- çırak ilişkileri çok iyi gelişmiş ve çok sayıda hünerli usta ve sanat erbabı yetişmiştir. Fatih Sultan Mehmet'in kurduğu merkezîyetçilik sistemi içerisinde Yeni Saray da kurulan Saray nakkaşhanesi imparatorluk sınırları içerisinde değişik sanat kollarında değişken olmayan üslup ve bezeme motiflerinin egemen olmasını sağlamıştır (Gürcan Yardımcı, 2016, s. 18).

Kumaş süsleme sanatının büyük bir itibar kazanması ve gelişmesinin sebeplerinden birisi de insan figürlerinin yasak edilmesi ve bütün nakkaşların ve sanatçıların doğaya yönelmesidir. Dar bir alanda sıkışıp kalmış sanatçı doğadan beslenmiş ve durmadan yeni motifler bulmuştur. Böylelikle o zamandan itibaren 16.yy gelen dönemlerde her yüzyılda bir önceki dönemden daha ustalaşmış ve mükemmellik derecesine ulaşan desenler çıkmıştır (Aktepe, 2009, s. 44).

19. yüzyılda tüm sanat dalları üzerindeki Batı etkisi, 1830 yılında zincir işi yapan makine ve 1851 yılında da İsaac M. Singer'in geliştirdiği dikiş makinasının getirdiği kolaylıklar, işlemlerin üzerinde yapıldığı dokuma kumaşları yapanların azalması ve kullanılan işleme ipliklerinin doğallıktan uzak olması gibi nedenlerle 19. YY 'da işleme sanatında kayıp yaşanmıştır. Ancak, Anadolu'da çeyiz verme geleneği hala devam etmekte olduğundan, bu sanatımız daha önceki yıllardaki gibi olmakla beraber hala az da olsa sürmektedir (Olguner Ergene, 2011, s. 62). Kişinin ölümünden sonra eşyalarının yakılması geleneği bu yok oluşu hızlandırmaktadır. Bu gelenek, geçmişten günümüze bir bağ olan motiflerin ve kalıpların

değişebilmesi ihtimalini doğurabilmektedir. Bu geleneğe karşı çeyiz hazırlama geleneği ile birlikte günümüze kadar ulaşmış özgün örnekler mevcuttur.

Günümüzde küreselleşmeyle birlikte artan rekabet ortamı ve tasarımda farklı bakış açıları arama isteği, disiplinler arası çalışmayı beraberinde getirmiştir. Tasarımcıların farklı olma isteği geleneksel giyim ve mimari yapı alanlarında kendini önemli derecede göstermiştir. Geçmişten günümüze birbirinden etkilenen bu iki alan yeni bakış açıları kazandırılarak ortak düşünceler ve görüşler altında birleşmektedir. Geçmişten günümüze dikkat çekmek, esin kaynağı oluşturmak adına bu iki alan birbirinden beslenmiştir.

Bu çalışmada, geleneksel giyim ve tarihî yapı kavramlarının ortak çıkış noktalarının ortaya konması amaçlanmıştır. Ayrıca günümüzde varlığını sürdüren ağır rekabet ortamları, hızla değişen ihtiyaç ve istek kavramları doğrultusunda moda ve mimari tasarımlarda günümüz tasarımcılarına yeni bir bakış açısı kazandırmak ve geleneksel giyim ve tarihî yapılarda bir görüş bildirmek, kültürel bir bilinç oluşturarak geçmiş ve gelecek tasarımlar arasında bir bağ oluşturmak hedeflenmiştir. Geçmişte kullanılan geleneksel giyim ve tarihî yapıların bize sosyoekonomik düzey, yaşam tarzı, adet ve geleneklerin ipuçlarını verdiği düşüncesinden yola çıkılarak, bu çalışma geçmişle gelecek arasında bir köprü görevi oluşturmanın yolunu açabilmektedir.

Bu çalışma, geleneksel giyim ve tarihî yapılarda yapılmış süsleme, motif, figürlerin kalıcılığını sağlamak, ayrıca günümüz moda ve mimarlık tasarımcılarına fikir vermesi ve kültür miras bilincinin aşılması açısından önemlidir.

Bu çalışma aynı zamanda (Baran *vd.* 2014, s. 6) belirtildiği gibi; “Bir cepkenin işlenmesinin günlük en az 2-3 saat vakit ayırarak yaklaşık 3 ay sürdüğü ve ödenen ücretlerin emeği karşılamadığı, maliyet yükselince ise alıcıların fiyatı pahalı bulduğu belirtilmiştir. Sarka işlemesi yaptırmak isteyen kişiler fiyatı daha düşük olması için daha kolay desenler tercih etmekte ve bu durumda kişilerin kendilerine özgü oluşturdukları yeni motiflerin oluşmasına neden olmaktadır”. Böylece eski desenler zamanla kaybolarak, anlam, mesaj ve duygu yüklenmiş bu desenler yerini yeni desenlere bırakmaktadırlar” ifadesinden yola çıkılarak günümüzde giysi işlemeciliği ve mimari yapı süslemeciliği zanaatını yapan kişilerin azlığı, işlemeciliğin çok büyük bir emekle hazırlanması, çok zaman alması ve bununla ilişkili olarak pahalı olması nedeniyle motiflerin günümüz şartlarında daha kolay olabilecek şekilde değiştirilmesi ihtimaline karşı motiflerin orijinalliğinin korunması ve sonraki çalışmalara kaynak olması bakımından önemlidir.

Geçmişten günümüze mimari yapıların ve geleneksel giyim birbirini beslediği aşikârdır. Bu iki alan geçmişte desen ve motif yönünden birbirini beslemiş ve etkilemiştir. Günümüzde ise, Koca ve Koç (2009) çalışmasında ifade ettiği gibi; “Tasarımcının yaratıcı düşünebilmesi için, olaylara, olgulara çok yönlü bakması ve farklı çözüm yolları bulması gerekmektedir. Çevresine yaratma adına bakmalı ve tüm kaynaklardan yararlanmalıdır. Doğa, kültür, sanat, bilim, madde ve teknoloji olanakları ile sezgiler beklentiler ve üretilen her şey yararlanacağı kaynaklar arasında olmalıdır.” yeni tasarım fikirlerinin bulunması, iki alanı da besleyeceği düşüncesi açısından önemlidir.

Bu çalışmada Eskişehir il ve ilçelerinde geleneksel giysilerde kullanılmış olan süsleme, motif ve figürler, tarihî yapılardaki süslemelerle kıyaslanıp, ortak noktalar ve fikirlerle ortaya konulmaktadır. Araştırmada ‘genel tarama modeli’ kullanılmıştır. Aynı zamanda Eskişehir il ve ilçelerindeki geleneksel giysi ve tarihî yapılara ulaşmak için saha çalışmaları yapılmıştır. Bu çalışma, Eskişehir il ve ilçelerinde ulaşılan geleneksel giysi örnekleri ile random sistemiyle seçilen 9 tarihî yapı ve süslemesiyle sınırlı olup, bu konudaki çalışmalara örnek teşkil etmek ve araştırmacılara farklı bakış açısı kazandırmak amaçlanmıştır.

2. Geleneksel Giyim ve Tarihî Yapılarda Süsleme Özellikleri

Bir toplumun kültürel kimliğinin belirlenmesinde birinci sırada etkili olan sanatsal ve kültürel mirasıdır. Türkler, geniş bir coğrafya üzerinde sürekli hareket halinde oldukları için birbirinden çok farklı toplumlar ile karşılaşmışlar ve karşılıklı olarak kültürel etkileşimde bulunmuşlardır. Bu kültürel etkileşim Türk kültürüne dinamik bir yapı sağlamıştır. Böylece Anadolu ve çevresinde her bölgede ve yörede biçim, malzeme, kullanım ve süsleme özellikleri ile oldukça zengin bir çeşitlilik gösteren halk giysileri, Türk giyim- kuşam kültürünü oluşturmakla birlikte, önemli kültürel miraslarımız arasında yer almıştır (Koca ve Koç, 2016, s. 239).

Geleneksel giysiler ve tarihî yapılar geçmişten günümüze atalarımızın bize bıraktığı kültür miraslarımız olup, kültürümüzde önemli bir yere sahiptir. Geleneksel giysiler ve tarihî yapılar biçimsel ve fonksiyonel özellikleriyle geçmişten günümüze kültür değerlerini taşıma görevi üstlenirken aynı zamanda süsleme özellikleriyle de döneminin özelliklerini yansıtmaktadırlar. Geçmişten günümüze temeli tasarım ve sanata dayanan tüm dallar arasında bir etkileşim görülmektedir. Süslemeciliğin önemli olduğu mimari ve giysi öğelerinde de bu etkileşimden bahsetmek mümkündür.

Halk biliminin kültür unsurlarından birisi olan giyimin, Türk kültüründe de önemli bir yeri vardır. Geleneksel olarak kullanılagelmiş olan giysiler, gelecek kuşakların millî kimliklerini öğrenmeleri bakımından oldukça önem arz etmektedir. Türk kültürünün en zengin ve gösterişli

dallarından birisi olan kadın giyimi yöresel giysiler içinde önemli bir yere sahiptir (Can ve Eğri, 2013, s. 104). Günümüzde ulaşılan geleneksel giysi örnekleri geçmişle aramızda bir köprü görevi yaparak, millî kültürün izlerini taşımaktadır. Benzer durum tarihî yapılarda da görülmektedir.

İnsanoğlu önem verdiği kutsalını hayatının her alanında görmeyi, sürekli onunla beraber olmayı arzu etmiş ve kutsallarını ölümsüz kılmak için sanat eserlerine işlemiştir. İslam sanatında bu düşünceden hareketle camilerde, medreselerde, saraylarda, el sanatlarında, mezar taşlarında ve birçok yerde hayat ağacı motifi tasvir edilmiştir. Günümüzde eskiye oranla azalmakla birlikte hala sanat eserlerinde bir bezeme unsuru olarak kullanılmaya devam etmektedir (Ağaç ve Sakarya, 2015, s. 10). Selçukluların yerleşik hayat yaşadıkları halde, Orta Asya göçebe kültüründen gelen atalarından etkilenerek çadırlarına ve günlük hayatta kullandıkları eşyalarına işleme yapma geleneğini sürdürdüklerini, o devirlerden günümüze kalan minyatürlerden anlıyoruz. 13. yy. minyatürlerinden Varka ve Gülşah Mesnevisi, konusu bir aşk öyküsü olmakla beraber o dönemin işleme sanatını, göçebe ve çadırlarda yapılan süslü, işlemeli çalışmalar ile göstermiştir (Sürür, 1976, s. 13).

Motif, bezeme ve süsleme gibi işlerde yan yana gelerek bir bütünü oluşturan ve kendi başlarına birer birlik olan unsurlardan her birine verilen addır (Sözen ve Tanyeli, 2005, s. 166). Motifler, geçmiş yıllardan bu yana geleneksel giysilerde ve moda tasarımlarında kullanılmaktadır. Giysilerdeki motifler, kanaviçe işlerinde, işlemelerde, aplikelerde görülebildiği gibi dokumalarda veya boyama, baskı tekniklerinde de görülebilmektedir.

Motifler bir biçim ya da öge olmanın yanı sıra sevinci, mutluluğu, üzüntüyü, kederi, özlemi, gücü, olayları, olguları anlatmaktadır (Akpınarlı ve Çatalkaya Gök, 2012, s. 184).

Asur dokuma sanatının çok ileri olduğunu hatta Asur mimarisi zemin ve duvar süslemesinde, dokumada kullanılan motiflerden nilüfer çiçekleri ve hurma dalları beğenilerek kullanıldığını ve dokumacılıkta büyük bir merkez olduğunu görmekteyiz (Yağan, 1978, s. 27-28). Aynı zamanda (Yağan, 1978, s. 30); dokuma, mimari ve sanatın ileri olmasında imparatorluğun geniş sınırları içinde çok eski kültürlerin mirasçıları olmaları ve o zamanın ileri medeniyetlerinin sanatkârları da himayelerine almaları büyük rol oynamıştır. Böylelikle diğer sanatların yanında özellikle dokumacılıkta birçok ileri teknik ve çeşitli kalitelerde kumaşların dokunduğu ve işlendiği, kabartma heykellerdeki insan figürlerindeki kıyafetlerden anlaşılmaktadır.

Bu bilgiler ışığında, çalışmada Eskişehir ve çevresinde geleneksel giyim ve tarihî yapılarda ortak noktalar ve bu iki alanın birbirinden etkilenmelerinin varlığını ortaya koyma

fikriyle yola çıkmıştır. Eskişehir il ve ilçelerinde ulaşılan geleneksel giysi ve tarihî yapı süsleme örneklerine bakıldığında bazı motifler yönünden ortak noktalar gözlenmiştir (bk. Tablo1).

Tablo 1: Eskişehir Çevresi Geleneksel Giyim ve Tarihî Yapı Süsleme Motifleri

SÜSLEME ÖZELLİKLERİ		HAYVAN FİGÜRLERİ					MEYVE MOTİFLERİ			BİTKİSEL MOTİFLER					DİĞER MOTİFLER														
		Kuşu	Balık	Domuz Başı	Aslan heykeli	Kırlangıç	Deve	Kiraz	Üzüm	Nar	Elma	Armut	Kozalak	Lale	Gül	Asma yaprağı	Vazo içinde	Karanfil	Ay	Yıldız	İç içe geçmiş	Süprüge	El izi	Ayna	Mızrak	Bıçak	Hayat ağacı	İbrik	
BULUNDUĞU YER																													
ESKİŞEHİR TARİHİ YAPILAR	Eskişehir Sivrihisar Ulu Camii	X																											
	Eskişehir Sivrihisar Alemşah kümbeti		X									X							X										
	Eskişehir Sivrihisar Kurşunlu Camii						X								X													X	
	Eskişehir Odunpazarı Ak Camii						X	X		X		X	X					X	X								X		
	Eskişehir Sivrihisar Akdoğan Mescidi							X																					
	Eskişehir Sivrihisar Ak Camii												X							X									
	Eskişehir Sivrihisar Aziz Mahmut Hüdayi Camii																	X	X										
	Eskişehir Sivrihisar Ermeni Kilisesi			X																									
	Eskişehir Sivrihisar Pessinus Kenti ve Açık Hava Müzesindeki Mezar Taşları				X			X	X						X							X	X	X	X				
ESKİŞEHİR GELENEKSEL	Sarka (Üst Cepken)				X																								
	Sarka(Üst Cepken)								X																				
	Sarka(Üst Cepken)									X																			
	Sarka(Üst Cepken)					X							X							X									
	Şalvar						X																						

Yelek (Erkek için)											X															
Şalvar														X							X					
Kuşak																		X	X							

Eskişehir geleneksel giyim ve tarihî yapı süsleme motifleri tablo 1’de dört başlık altında incelenmiştir;

- Hayvan figürleri; Kuğu, Balık, Domuz, Aslan, Kırlangıç, Deve
- Meyve motifleri; Kiraz, Üzüm, Nar, Elma, Armut
- Bitkisel motifler; Kozalak, Lale, Gül, Asma yaprağı, Vazo içinde çiçekler, Karanfil
- Diğer motifler; Ay, Yıldız, Halka Motifi, Süpürge El, Ayna, Mızrak, Bıçak, Hayat Ağacı figürü, İbrik

Saha araştırması yapılan tarihî yapılar incelendiğinde; Sivrihisar Kurşunlu Camii’nde duvarlara yapılan kalem işi süsleme motiflerinde kiraz motifi görülmektedir. Odunpazarı Ak Camii’nde ise kiraz, elma, lale ve ay yıldız motiflerini kalem işi çalışmalarla görmek mümkün olmaktadır. Sivrihisar Ak Camii’nde lale ve yıldız motifleri, Sivrihisar Aziz Mahmut Hüdayi Camii’nde de ay yıldız motifi bulunmaktadır (Tablo 1).

Eskişehir ili geleneksel giyimini motif ve semboller açısından incelendiğinde, sarka işlemeciliği ile yapılan giysiler buna iyi bir örnek oluşturabilmektedir. Çoğunlukla ‘Sarka’ denilen kısa üst cepkenlerde görülen işlemecilik, şalvarlarda da kullanılmıştır. Aynı zamanda ‘pesent ’ denilen dokuma şalvarlarda ve ipek kumaşlarda motif açısından oldukça zengindir. Eskişehir geleneksel giysi parçası olan Sarka (Üst cepken) örnekleri incelendiğinde, işleme yapılan sarka örneğinde elma motifi (Görsel 1), işleme şalvar örneğinde kiraz (Görsel 2) motifine ulaşılmıştır. Ulaşılan bir başka örnek ise, erkek yeleğine yapılan işleme olup, lale motifi gözlenmiştir (Görsel 4). Eskişehir geleneksel giyiminin önemli bir parçası olan ipek kuşak örneğinde de ay yıldız motifine (Görsel 7) rastlanmıştır (Tablo 1).

Ayrıca her iki alanda ulaşılan; fakat ortak figür karşılaştırılması yapılamadığından hayvan figürlerine ayrıca başlık açılarak yer verilmemiştir.

2.1. Geleneksel Giysi ve Tarihî yapılarda Meyve Motifleri

Meyveler içinde taşıdıkları taneler nedeniyle, dünyanın yumurtası olarak düşünülmüş ve farklı yorumları da beraberinde getirmiştir. Örneğin, bazen ölümsüzlük, bazen mutluluk, bazen de bereket sembolü olmuşlardır. Meyvelerin yorumlara yol açan özelliği, çekirdekli bir yiyecek maddesi olmasından kaynaklanmaktadır. Çünkü çekirdek bir tohumdur ve meyve bu tohumları

korumaktadır. Diğer bir deyişle, neslin sürekliliğini güvence altına almaktadır (Ersoy, 2000, s. 388).

Şalvar ve cepken/sarka'dan oluşan Eskişehir geleneksel giyiminin en önemli özelliği oldukça geniş olan şalvarı ve işlemeleridir. Eskişehir'de hâlen önemli bir meslek hâlinde sürüp giden geleneksel giysi dikimi ve işlemeciliği evlerde özel olarak sürdürülmektedir (Baran ve Koca, 2014, s. 5). Eskişehir il ve ilçelerinde yapılan alan araştırması sonucu ulaşılan geleneksel giysi parçalarının günümüzde halen korunduğu ve kına gecesi, düğün, nişan gibi özel gün ve gecelerde giyilerek kültürel değerlerin yaşatılmaya çalışıldığı gözlenmiştir. Günümüzde halen sürdürülen giysi işlemeciliği motifleri, çeyiz yoluyla geçmişten günümüze aktarılmayı başarmıştır. Geleneksel giysi parçası sarkanın, terden ve sürtünmeden etkilenecek olan kısımları hariç tüm kumaş kordon tutturma tekniği ile motiflerle doldurulmuştur. Elma motifi bulunan Sarka örneğinde görüldüğü gibi tam bir elma motifi yerine soyut ifade edilmiştir denilebilir. Özellikle motiflerde ikiye kesilmiş elma iç görüntüsü görülebilmektedir. Elmanın çekirdek kısımları motifin tamamında tüm kumaşı kaplamak amacıyla kullanılmıştır (Görsel 1).

Görsel 1. Eskişehir Sivrihisar Sarkası Ön ve Arka Görünüm - Elma Motifi (Kaynak kişi: Gülümser Öz)

Elma, soyun devamı dileğinin Tanrı'ya iletilmesidir. Şifa kaynağı olduğuna inanılan elmanın, beşikten mezara, hayatımızın her aşamasında verimliliğin, ebediliğin, gençliğin, güzelliğin, kuvvetin, sağlığın, sevginin ve hatta inancın sembolü olarak kullanıldığı söylenebilir (Ölmez, 2012, s. 82). Elma Anadolu'da bolluk, bereket, üreme simgesidir. Sağaltma ve iletişim sembolüdür (Altun, 2008, s. 263). Özellikle çeyiz olarak yeni gelinlere kına kıyafeti olarak elma motifli sarkaların hediye edildiği düşünüldüğünde, elma çekirdekleri motifi ile bolluğun, aile kurmanın, üremenin sembolü olarak düşünüldüğü söylenebilir. Aynı zamanda, elma çekirdekleri toprakla buluştuğunda yeni meyvelerin tohumu olabileceğinden geleceği sembolize etmiş ve cennet meyvesi olduğundan cennet hayatı ile ilişkilendirilmiştir.

İçi tohumlu meyve sembolleri, 18. ve 19. yy. Türk işleme motiflerinde, en fazla bolluk, bereket ve zenginliği sembolize etmiş olmasına rağmen, tüm Türk işlemlerinde görüldüğü

üzere İslam diniyle de bağlantılı olarak işleme sembolleri kullanılmış, meyveler daima cennet hayatını, tohumlarda geleceği sembolize etmişlerdir (Olguner Ergene, 2011, s. 119). İçi çekirdekli nar, üzüm, karpuz, kavun, incir, armut ve zeytin gibi meyveler, insanların çoğalıp üremesinde erkeğin rolünün henüz bilinmediği çağlarda, doğurganlığın, yaşam için gerekli her şeyin dışı Tanrıça (Büyük Ana) tarafından sağlandığına inanarak, ona tapmış, onu en ulu olarak görüp, onu bu meyve ve ağaçlarıyla özdeşleştirip, yüceltmıştır (Oğuz, 1983, s. 85).

Anadolu zanaatçısının vazgeçemediği, bereketi ifade eden meyve sembolleri günlük yaşam biçimi içindeki mekânlara yani mimariye de yansımıştır. Türkler yaşamın çeşitli görüntülerini duvara işleyerek kültürel zenginliklerini gözler önüne sermiş ve kuşaktan kuşağa aktarılmasını sağlamıştır. Bunları yaparken inandığı bereket sembolü meyve motiflerine de yer vermiştir. Bu bereket sembolleri mimaride bazen bir duvar resmi olarak bir sarayı, bazen bir dini mekânı, bazen de Anadolu'da bir konağı süslemiştir. Bereket sembolü olan bu meyve motifleri yine mimari dekorasyonda kalem işi tekniğinde tavan resmi, alçı süsleme, mermer rölyef, çini süsleme ve ahşap yontu yanı sıra, kapıları açıp kapamaya yarayan kapı mandırazlarında, anahtar deliğini çevreleyen demir çerçevelerde karşımıza çıkmaktadır (Gültekin, 2008, s. 52).

Türklerde bereket sembolü olarak kullanılan meyve motiflerinden özellikle üzüm, nar, incir, kavun, karpuz, buğday başağı vb. taneli bitki ve meyveler genellikle doğurganlığın, bereketin ve hayat ağacının sembolü olarak eski çağlardan beri kullanıla gelen süslemeler arasındadır. Söz konusu meyve motifleri mimaride dekorasyona yönelik olarak duvar ve tavanlarda kalem işi, alçı süsleme, taş süsleme, çini süsleme, ahşap yontu ve metal süslemeler şeklinde karşımıza çıkmaktadır (Gültekin, 2008, s. 24-25).

Mimaride motifler pek çok yerde karşımıza çıkmaktadır. Kalem işleri, bezemeler ahşap çini veya alçı tekniğiyle oluşturulmuş motifler geçmişten günümüze kadar ulaşan örnekleriyle kültürel mirasımız olup günümüz tasarımlarını beslemektedir. Eskişehir ili ve çevre ilçelerinde günümüze kadar ulaşmış motif ve bezemelere ulaşmak mümkündür. Eskişehir ve çevresinde yapılan çalışmalarda ulaşılan meyve motiflerinden elma ve kiraz motifi tarihî yapıların duvarlarında kalem işi süsleme olarak karşımıza çıkmaktadır. Eskişehir Odunpazarı Ak Camii'nde bulunan kalem işi elma motifi sırt sırta oluşturulmuş daire biçiminde görülmektedir. (Görsel 3). Aynı zamanda kiraz motifi kalem işi süslemelerde aynı mekânın duvarlarında görmek mümkün olmaktadır (Görsel 3). Aynı zamanda kiraz motifi Eskişehir ve çevresinde kullanılan kadife şalvar işleme motifi olarak karşımıza çıkmaktadır (Görsel 2). Şalvarın her iki yanına işlenen kiraz motifleri bolluk, bereket, üreme anlamları içermektedir denilebilir.

Geçmişten günümüze ulaşan kültür mirası örnekleri içerdiği anlam ve yüklendiği mesajlar bakımından önemlidir.

Görsel 2. Eskişehir Geleneksel Kadife Şalvarı- Kiraz Motifi (Kaynak Kişi: Hatice Çetinkaya)

Görsel 3. Eskişehir Odunpazarı Ak Camii Kalem işi Süslemeleri- Kiraz ve Elma Motifi

2.2. Geleneksel Giysi ve Tarihî yapılarda Bitkisel Motifler

İnsanın doğa ile kurduğu ilişkinin yanında doğaüstü varlıklara olan inancı, halk sembollerinde somutlaşır. Giysilerde kullanılmış olan bu motifler bedeni süslemenin ötesinde, gelebilecek tehlikelere karşı bir koruyuculuk üstlenir (Gerçek, 2012, s. 46).

Eskişehir geleneksel giysi süslemeciliğinde bitkisel motiflerden gül, lale motiflerine ulaşmak mümkündür. Ayrıca iç içe geçmiş stilize çiçekler ve yapraklar görülmektedir. Sivrihisar Ak Camiinde çini motiflerinde (Görsel 6) ve Sivrihisar Alemşah Kümbetinde (Görsel 4) taş oyma süsmelerinde görülmektedir.

Geleneksel giysi parçası yelek işleminde lale motifi görülmektedir (Görsel 5). Lale motifi, tarihî yapı alanlarında ise Eskişehir Odun Pazarı'nda halk arasında Kümbet Camii olarak da bilinen Ak Camii'nde görülmektedir (Görsel 6).

Görsel 4. Eskişehir Alemşah Kümbeti Lale Motifi

Görsel 5. Eskişehir İşleme Yelek- Lale Motifi (Kaynak Kişi: Fadime Erer)

Görsel 6. Solda Eskişehir Odunpazarı Ak Camii- Lale Motifi (Ağaç Oyma) / Sağda Sivrihisar Ak Camii- Lale Motifi (Çini süsleme)

2.3. Geleneksel Giysi ve Tarihî yapılarda Diğer Motifler

Eskişehir geleneksel giysi ve tarihî yapılardaki bir diğer motifler ay, yıldız, iç içe geçmiş halka motifleri, süpürge, el, ayna, mızrak, bıçak, ibrik ve hayat ağacı figürüdür.

Sivrihisar Alemşah Kumbetinde taş oyma tekniği ile çalışılmış yıldız motifleri bulunmaktadır (Görsel 8). Odunpazarı Ak Camii'nde ise ağaç oyularak elde edilen ay-yıldız motifleri gözlenmektedir (Görsel 8). Sivrihisar Ak Camii'nde ise yıldız motifine rastlanırken aynı ilçedeki Aziz Mahmut Hüdayi Camii'nde ay yıldız motifleri görülmektedir (Görsel 9).

Görsel 8. Sivrihisar Alemşah Kumbeti –yıldız motifleri/ Odunpazarı Ak Camii -Ay Yıldız motifleri

Görsel 9. Sivrihisar Ak Camii- Yıldız motifi / Sivrihisar Aziz Mahmut Hüdayi Camii- Ay Yıldız motifi

Aynı zamanda ay ve yıldız motifi Eskişehir geleneksel giysi parçası olan ipek bel kuşağında dokuma motifi olarak karşımıza çıkmaktadır (Görsel 7).

Görsel 7. Eskişehir Sivrihisar İpek Bel Kuşağı – Ay Yıldız Motifi (Kaynak Kişi: Nedime Aydoğan)

İki alanda kullanılan ortak motifler göz önünde tutularak ay ve yıldız motifleri ele alındığında, iki motifinde gökyüzü ve evrenle ilgili motifler olduğu düşünülürse soyutlama yoluyla vermek istediği anlam ve mesajlar taşıdığı düşünülebilir. Bu mesaj ve anlamlar gerek tarihî yapı gerek geleneksel giysi süslemeciliği ile uğraşan zanaatkârların birbirinden desen ve motif özellikleri bakımından etkilendikleri ve aynı anlam içeren mesajları geleceğe taşıma fikri olduğu düşünülmektedir.

3. Sonuç ve Öneriler

3.1. Sonuç

Eskişehir ve çevresinde yapılan araştırma sonucunda, geleneksel giyim ve tarihî yapılarda, motif ve figür yönünden bir etkilenme olduğu söylenebilir. Her iki alanda motiflerde yoğun olarak bitkisel üslup üzerinde durulmaktadır. Eskişehir geleneksel giyim motiflerinde, meyve olarak armut, elma, kiraz ve bunların çekirdekleri aynı zamanda kırlangıç, deve gibi hayvan figürleri ve gül, karanfil, iç içe geçmiş kıvrımlı dallar ve çiçekler, ay, yıldız, süpürge, iç içe geçmiş halka motifine ulaşılmıştır. Eskişehir tarihî yapılarda ulaşılan motifler meyve olarak elma, üzüm, kiraz, nar, hayvan figürlerinden balık, domuz başı, aslan heykeli, iç içe geçmiş iki kuş figürü aynı zamanda yıldız, ay, lale, kozalak, hayat ağacı figürü, vazo içinde çiçekler ve vazo yanında ibrik yer almaktadır.

Ulaşılan örnekler karşılaştırıldığında her iki alanda da; elma, kiraz, ay, yıldız desenleri bulunmaktadır. Motif karşılaştırmaları genel bir tablo oluşturularak desteklenmiştir. Oluşturulan tablo, örnekler çoğaltılarak ve araştırma sınırları genişletilerek geliştirilebilir.

Geleneksel giysi parçası olan sarkanın ön, arka beden ve kollarında elma motifi bulunmaktadır. Sarkanın ön bedenlerinde elma çekirdeği motifleri şeritler içine irili ufaklı yerleştirilmiştir. Arka bedende ise iki adet elma iç görünümü yerleştirilip kenarlarına sim sırma iplikten boşluk kalmayacak şekilde tohum motifi işlenmiştir. Kollarda da ön ve arka kolda iki adet olmak üzere dört elma motifi bulunmaktadır. Kiraz motifi ise, kadife şalvar takımında şalvar yanlarında ve paçasında bulunmaktadır.

Tarihî yapılarda ulaşılan elma motifine bakıldığında ise, Eskişehir Ak Camiinde tavanda halka oluşturacak şekilde yan yana sıralanırken kiraz motifi ise pencere kenarlarında görülmektedir. Ulaşılan kalem işi motiflerin bir kısmı silindiğinden yenilenmiş olduğu görülmektedir.

Bitkisel motiflere bakıldığında Eskişehir Alemşah Kümbeti kapı üstünde taş oyma tekniği ile yapılan lale motifine rastlanmıştır. Aynı zamanda Eskişehir Odunpazarı Ak Camiinde ağaç oyma lale motifine rastlanırken Sivrihisar Ak Camiinde ise çini süsleme motifi olarak lalenin kullanıldığı görülmektedir. Geleneksel giysi örneklerinde ise yelek üzerine sim sırma ip ile işleme yapılan lale motifine rastlanmaktadır.

Sivrihisar Ak Camiinde ve Sivrihisar Alemşah Kümbeti kapı yan duvarında taş oyma tekniği ile yapılan yıldız motifine rastlanırken Odunpazarı Ak Camiinde ağaç oyma tekniğiyle yapılan Ay yıldız motifine ulaşılmıştır. Aynı zamanda Sivrihisar Aziz Mahmut Hüdayi

Camiinde de ay yıldız motifine ulaşılmıştır. Geleneksel giyside ise ipek bel kuşağı dokumasında ay yıldız motifine rastlanmıştır.

Ulaşılan tarihî yapı örnekleri örneklemin sınırlarında seçilen 13. yy'dan 19. yy'a kadar geniş bir alanı kapsayan örneklerdir. Tek bir dönemi niteleyen örneklere ulaşamadığından ulaşılan tüm örnekler değerlendirilmeye alınmış ve karşılaştırma yapılmaya çalışılmıştır. Dönemler arasında üslup sorununu oluşmasını engellemek amacıyla sonraki çalışmalarda daha fazla örneğe ulaşılarak dönemsel analiz yapılması düşünülmektedir.

Geleneksel giyim ve tarihî yapılarda kullanılan desen ve motiflerin bir sembol dili olduğu düşünülmektedir. Bu sembol dili ayrıntılı şekilde farklı din ve kültürlerdeki ikonografik anlatımı karşılığı araştırılarak sonraki çalışmalarda kapsamın genişletilmesi düşünülmektedir.

3.2. Öneriler

➤ Yapılan bu çalışmada, kapsam genişletilerek geleneksel giyim ve tarihî yapı alanlarında geçmişten günümüze köprü olan süsleme figür ve motifleri belirlenerek günümüz tasarımcılarına ilham kaynağı olması önerilmektedir.

➤ Geleneksel desen ve motiflerin bir araya getirilerek bölge ve şehir bazında toplu bir katalog oluşturulması önerilmektedir.

➤ Süsleme desen ve motifleri oluşturan, gerek giysi işlemeciliği yapan zanaatkârlar gerek mimari yapılardaki süslemecilikle uğraşan ustalar desteklenmeli, bu meslek alanları ile ilgili çalışmalar yapılmalı ve usta-çırak ilişkisiyle bu mesleklerin geleceğe aktarılması sağlanmalıdır.

➤ Süslemecilikle ilgili uğraş veren zanaatlar desen ve motiflerin orijinalliğinin değiştirilmemesi gerektiği konusunda bilinçlendirilmelidir.

➤ İlgili alanlarla ilgilenen tasarımcı ve öğrencilere kültürel öğeler hakkında bilgilendirilme yapılmalı ve kültürel bilinç oluşturulmalıdır.

4. Kaynaklar

Ağaç, S. ve Sakarya, M. (2015). Hayat ağacı sembolizmi. *International Journal of Cultural and Social Studies, Cultural Studies, 1*, 1-14.

Altun, I. (2008). Türk kültüründe elma. *International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic, 3(5)*, 262-281.

Aktepe, Ş. (2009). *Günümüz tekstil desenlerinde klasik Osmanlı saray kumaşlarının etkisi (16. yy.)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Akpınarlı, H. F ve Çatalkaya Gök, E. (2012). 16-18. yüzyıllarda İstanbul'da üretilen kumaşlarda bitkisel bezemelerin incelenmesi. *Motif Akademi Halk Bilimi Dergisi, Balkan Özel Sayısı: 1*, 179-209.
- Aksel, M. (1971). *Sanat ve folklor*. İstanbul: MEB Kitapları.
- Aslanpa, O. (1984) *Türk sanatı*. İstanbul: Remzi Kitapevi.
- Baran, H., Koca, E. ve Koç, F. (2014). Eskişehir'de yaşatılmaya çalışılan kültürel bir miras: Sarka. *VIII. Uluslararası Türk Kültürü, Sanatı ve Kültürel Mirası Koruma Sempozyumu/ Sanat Etkinlikleri*, 15-16-17 Mayıs, Konya.
- Baran, H. ve Koca, E. (2014). Eskişehir ili geleneksel şalvarları. *Arış Dergisi*, 10, 26-33.
- Bayram, S. ve Güldür, M. M. (2016). Disiplinler arası etkileşim üzerine bir çalışma: moda ve mimari arasındaki etkileşim. *The Journal of International Lingual, Social and Educational Sciences*, 2(2), 59-74.
- Çetin, A., Ercan, D., Harmankaya, H. ve Yılmaz, A. (2014). Moda ve mimari. *Zeitschrift für die Welt Der Türken, Journal of Word of Turks*, 6(1), 191-199.
- Dianat, S. (2015). *Mimarlıkta sembolizm ve simgesel anlam*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Eğri, Ş. ve Özgün, C. (2013). Balıkesir ili geleneksel kadın giysilerinin incelenmesi ve öneriler. *Uluslararası Kültür Araştırmaları Dergisi*, 3, 104.
- Ersoy, N. (2000). *Semboller ve yorumları*. İstanbul: Dönence Yayınları.
- Gerçek, M. (2012). *Giyimde kültürel taşıyıcılık*. Sanatta Yeterlik Tezi, İstanbul: Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Gültekin, R. E. (2008). Türklere bereket sembolü olarak kullanılan meyve motifleri ve mimaride değerlendirilmesi. *International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 3(5), 24-52.
- Gürcan Yardımcı, K. (2016). Osmanlı Dönemi dokuma sanatı ürünlerinden örnekler. *International Journal of Cultural and Social Studies*, 18, 219-241.
- Gürsu, N. (1988). *Türk dokumacılık sanatı*. İstanbul: Redhouse Yayınevi.
- Oğuz, B. (1983). *Mezar taşında simgeleşen inançlar*. İstanbul: Anadolu Aydınlanma Vakfı.
- Olguner Ergene, P. (2011). 18. ve 19. yy. *Türk işleme motiflerinde sembol dili ve sembolizm içerikli yeni yorumlar*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Öger, A. ve Köse, S. (2014). 'Uygur Kültüründe Tufan'ın kuşları: kurlangıç ve güvercin. *Uluslararası Uygur Araştırma Dergisi*, 3, 164-165.
- Ölmez, F. N. (2012). Meyve ve Türk sanatları bağlamında elma. *Süleyman Demirel Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi Hakemli Dergisi ART-E*, 10, 77-102.
- Koca, E. ve Koç, F. (2009). Giysi tasarımında yaratıcılık. *E-Journal of New World Sciences Academy*, 40-41.
- Koca, E. ve Koç, F. (2012). Giysi yüzey tasarımında disiplinler arası bir yaklaşımda tasarımcının rolü. *1. Uluslararası İstanbul Tekstil Sanatı- Tasarımı Sempozyumu*, s.64-75.
- Koca, E. ve Koç, F. (2016). Türk halk giyiminde kullanılan süslemelere tipolojik bir yaklaşım. *İdil Dergisi*, 5(19), 237-262.

- Koparan, Y. (2004). *Geleneksel kültürümüzde çiçek motiflerinin kullanım alanlarından örnekler ve dekoratif sanatlar eğitiminde kullanımı*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Seivewright, S. (2013). *Moda tasarımında araştırma ve tasarım* (Çev. Bakın, B.). İstanbul: Bilnet Matbaacılık.
- Sözen, M. ve Tanyeli, U. (2005). *Sanat kavram ve terimleri sözlüğü*. Remzi Kitapevi.
- Sürür, A. (1976). *Türk işleme sanatı*. Türk Süsleme Sanatları Serisi: 4. İstanbul: Ak Yayınları.
- Yağan, Ş. Y. (1978). *Türk el dokumacılığı*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.

Extended Abstract

Today, architectural and fashion design continue to inspire each other. However, it is clear that this interaction is also present between historical buildings and traditional clothing in the past. Increasing competition with globalization and the desire to search for different perspectives in design have brought interdisciplinary work together. The desire of designers to be different has shown considerable importance in traditional clothing and architectural structures. These two areas, which are affected by the past and the present day, are merged under the common thoughts and opinions by giving new perspectives. In order to create a source of inspiration to draw attention to the past from the past, these two areas were fed together.

In this study, it was aimed to reveal the common points of origin of traditional clothing and historical building concepts. It is also aimed to create a cultural consciousness and create a connection between past and future designs by presenting a new point of view to today's designers in fashion and architectural designs in the direction of the rapidly changing competitive environment and rapidly changing need and desire concepts. This work can create a bridge between the past and the future, based on the belief that traditional clothing and historical structures used in the past give us clues to the socio-economic level, lifestyle, customs and traditions.

In this study, we tried to reveal the variety of ornaments and motifs in traditional clothing and historical building areas, field studies and screening studies have been tried to put forward. The study is limited to 9 historical buildings selected by the random system in Eskişehir and 8 ornamental pieces of traditional clothing.

It is emphasized that motifs and ornaments are symbolic language when traditional works and historical works are examined. Some motifs came out of the court palace, and when the indigenous people were banned to use these motifs, the idea that the motifs could be used for abstraction and likened to the locals could also be used. With the idea that traditional clothing and historical building areas are two fields that affect the past and the present, both the motive and the building characteristics are aimed to keep cultural conscious alive by bringing a perspective to today's designers by putting cultural elements of these two fields. The transfer and protection of working cultural values from generation to generation is also important in terms of vaccinating cultural consciousness among designers.

At the end of the study, Eskişehir province reveals the way of life, traditions and customs, socio-economic level, beliefs and beliefs of the period in which these motifs, which are found in similar patterns in ornaments and motifs in traditional clothing and historical structures, bear the traces of past life at the same time.

In addition, Eskişehir traditional clothing and historical building decoration motifs were gathered under four headings;

- Animal figures; Swan, Fish, Pig, Lion, Swallow, Camel
- Fruit motifs; Cherry, Grape, Pomegranate, Apple, Pear
- Botanical motifs; Cone, Tulip, Rose, Vine leaf, Flowers in vase, Carnation
- Other motifs; Moon, Star, Ring Motif, Broom Hand, Mirror, Spear, Knife, ,Life Tree figure, The ecclesiastical

In Eskişehir traditional clothing motifs, pears, apples, cherries and their seeds as fruits also have animal motifs such as swallow, camel and rose, carnation, twisted branches and flowers intertwined, moon, star, broom, intertwined ring motif.

The designs reached in the historical buildings of Eskişehir include apple, grape, cherry, pomegranate, animal sample fish, pig head, lion sculpture, two birds figured in the same time as star, moon, tulip, cone, life tree figure, flowers and vase in vase the ewer is located next to it.

The motifs and patterns used are generally treated with symbols related to beliefs, and the meaning of fertility, protection from harm, family life, reproduction and reproduction are emphasized, and there is a similarity between traditional clothes and patterns and motifs of historical buildings.

When the samples are compared, in both areas; apple, cherry, moon, star patterns. Motif comparisons were supported by creating a general table. The generated table can be improved by replicating the samples and expanding the research boundaries. When the table is examined, common points of the patterns used in both areas can be determined and it can be said that the motifs used are used as an image by going to the way of abstraction.

Patterns and motifs used in traditional clothing and historical buildings are thought to be a symbol. It is seen that the seed fruits motifs used in traditional clothes are given as dowry gifts to the brides who will make new home with the belief that they are abundance and blessing, happiness, peace and abundance in family life.

In this work, it is proposed to create a collective catalog in the region and city by bringing together traditional patterns and motifs, as well as being a source of inspiration for contemporary designs by defining patterns and motifs which are the daily bridges in traditional clothing and historical building areas. The artisans who make decoration patterns and motifs, craftsmen who do garment processing and architects who are engaged in ornaments in architectural works should be supported and work should be done about these profession areas and these professions should be transferred to the future with master-apprentice relation and it should be made aware that the originality of artisans, patterns and motifs that are engaged in ornamentation should not be changed. Designers and students interested in related fields should be informed about cultural items and cultural awareness should be created.